

Agata Jarosławicka

Przypadek stenozы odźwiernika spowodowanej przez ropień wewnątrzbrzuszny (podwątrobowy) będący powikłaniem choroby wrzodowej (perforacji wrzodu)

A case pyloric stenosis caused through the intraperitoneal abscess (subhepatic) being the complication of the ulcerous disease (the perforation of the ulcer)

Oddział Chirurgii Ogólnej i Urazowej NZOZ „Nowy Szpital” w Świebodzinie
Ordynator: Ryszard Adamcewicz

Słowa kluczowe:

powikłania choroby wrzodowej
zwężenie odźwiernika
przetoka przewodu pokarmowego
ropień wewnątrzbrzuszny
grzybica żołądka
drenaż ropnia
żywienie pozajelitowe
nieδροżność zrostowa jelit

Key words:

complications of the ulcerous disease
stenosis of the pylorus
fistula of the digestive system
intraperitoneal abscess
mycosis of the stomach
drainage of the abscess
parenteral nutrition
adhesional obstruction of intestines

Adres do korespondencji:

Dr Agata Jarosławicka
Oddział Chirurgii Ogólnej i Urazowej
NZOZ „Nowy Szpital w Świebodzinie”
66-200 Świebodzin, ul. Młyńska 6
Tel.: +48507060469
e-mail: a.jaroslawicka@interia.eu

Przedstawiono przypadek chorego z powikłaniem choroby wrzodowej – zwężeniem odźwiernika, spowodowanym ropniem wewnątrzbrzuszny o etiologii grzybiczej po nierozpoznanej perforacji wrzodu. Powikłany pooperacyjną, wysoką przetoką przewodu pokarmowego. Operowany dwukrotnie - drenaż ropnia i zespolenie żołądkowo-jelitowe, oraz relaparotomia z powodu nieδροżności jelit. Leczony żywieniowo. Obserwacja pokazała samoistne udroźnienie odźwiernika po resorpcji ropnia.

Introduced with the complication of the ulcerous disease - the narrowing of the pylorus, caused abscess intraperitoneal of mycosis aetiology after the unrecognizable perforation of the ulcer. The surgical complication - high fistula of the digestive system. Operated twice - the drainage of the abscess and gastroenterostomy, and relaparotomy because of the obstruction of intestines. Nutrition treated. The observation showed spontaneous opening a passage the pylorus after the resorption of the abscess

Wstęp

Mimo zaawansowanego leczenia choroby wrzodowej, nadal w zakresie działalności chirurga pozostaje leczenie powikłań, szczególnie tych najpoważniejszych - perforacji wrzodu, krwawienia i stenozы odźwiernika. W przypadku naszego pacjenta mieliśmy do czynienia z kilkoma powikłaniami choroby wrzodowej maskującymi wzajemnie swoje objawy, począwszy od stenozы odźwiernika z niedożywieniem, poprzez ropień wewnątrzbrzuszny, aż do wysokiej przetoki przewodu pokarmowego. Jednocześnie wyhodowanie z ropnia, obok flory bakteryjnej, grzybów typu *Candidia crusei* stanowi „znak naszych czasów” czyli konieczność leczenia zakażeń spowodowanych przez wielooporne bakterie i grzyby. Praca ma na celu przedstawienie problemów klinicznych, przed którymi stajemy na oddziałach powiatowych oraz rzeczywistej dostępności nowoczesnych metod diagnostycznych i leczniczych w szpitalach poza ośrodkami klinicznymi.

Opis przypadku

45-letni mężczyzna przyjęty do Oddziału Chirurgii Ogólnej i Urazowej

NZOZ „Nowy Szpital w Świebodzinie” z objawami zaawansowanej stenozы odźwiernika. W wywiadzie choroba wrzodowa, około 3-4 tygodni przed przyjęciem do szpitala silny epizod bólu, z którym zgłosił się do lekarza rodzinnego, leczony PPI. Skierowany do szpitala z powodu pogorszenia stanu ogólnego, uporczywych wymiotów, utraty masy ciała (z 70 kg do 63 kg). W badaniach przy przyjęciu: Hb - 11,6 mg% Er - 3,8 Leu - 15,7, Ht - 34% Plt - 300 000, OB - 66, Fe - 9 ug/dl, AspAT - 36 ul/L, AlAT - 22 ul/L. Gastroskopia: Przełyk bz. W żołądku zaleganie treści pokarmowej, przejście do dwunastnicy niemożliwe. Rtg przewodu pokarmowego z kontrastem: Przełyk i wpust o gładkich zarysach i prawidłowej perystaltyce, żołądek wydłużony leżący poniżej talerza kości biodrowej. Brak przechodzenia kontrastu przez odźwiernik z zaleganiem barytu. Brak przechodzenia kontrastu do dwunastnicy. USG jamy brzusznej (22.02.2008) wątroba zmian nie wykazuje. Pęcherzyk żółciowy kamieni nie zawiera. Ściany pęcherzyka niepogrubiane. Żołądek powiększony, wypełniony płynem – obraz sugeruje stenozę odźwiernika. PŻW, trzustka, nerki, pęcherz moczowy w usg bez zmian. Zmiany w łożu pęcherzyka prawdopodob-

nie wtórne do zmian zapalnych w ok. opuszki dwunastnicy.

Leczenie

Pacjent zakwalifikowany do antrektomii bądź plastyki odźwiernika. Śródoperacyjnie stwierdzono duży naciek zapalny w okolicy wnęki wątroby, obejmujący odźwiernik, dwunastnicę, pęcherzyk żółciowy, który zdrenowano. Wykonano zespolenie żołądkowo-jelitowe, aby zapewnić drożność przewodu pokarmowego. Założono długi zgłębnik nosowo-jelitowy poza zespolenie żołądkowo-jelitowe w celu włączenia żywienia dojelitowego we wczesnym okresie pooperacyjnym. Śródoperacyjnie pobrano materiał na badania histopatologiczne i mikrobiologiczne.

Przebieg pooperacyjny: W 3 dobie po zabiegu w drenie umieszczonym w okolicy ropnia stwierdzono treść żołądkową – nie weryfikowano treści badaniami laboratoryjnymi. Rozpoznano wysoką przetokę p. pokarmowego, dynamiczną – drenującą ok. 1200 ml, a po włączeniu żywienia dożylnego ok. 300-500 ml, pacjent z założoną sondą żołądkową – z sondy ok. 500 ml.

Reoperowany (11.03.08) w 12 dobie po zabiegu (20 doba pobytu) – laparotomia ze względu na narastające objawy niedrożności, w trakcie zabiegu nie stwierdzono perforacji, przetoki ani w obrębie żołądka ani dwunastnicy (podano błękit) uwolniono zlepione włóknikiem pętle jelit, pozostawiono dren w okolicy odźwiernika i w miednicy mniejszej. Przebieg pooperacyjny – od 3 doby po relaparotomii dreny z jamy brzusznej nie prowadziły żadnej treści, z sondy ok. 1500 ml. Po usunięciu drenów i sondy nie stwierdzono przetoki. Przebieg powikłany wysiękiem opłucnowym po stronie lewej (punkcja odbarczono, ok. 300 ml surowiczego płynu-posiew jałowy).

Leczenie żywieniowe: Od momentu stwierdzenia przetoki przewodu pokarmowego włączono całkowite żywienie dożylnie przez cewnik założony do żyły szyjnej wew. prawej od momentu stwierdzenia przetoki p. pokarmowego. *Nutritional Risk Score* (NRS)=5/6 pkt. Żywiony przy pomocy gotowych preparatów; Spoczynkowy wydatek energetyczny wyliczony wg wzoru *Harisa-Benedicta* wyniósł 1505 kcal [3]. Zapotrzebowanie energetyczne ustalono na poziomie 30-35 kcal/kg mc/24h= 1890- 2205 kcal. Żywiony przy pomocy gotowych preparatów; Aminomix R 1500ml/1500kcal, Intralipid R 20% 100 ml x 2 360 kcal, żelazo, Cer-

Tabela I

Wyniki badań laboratoryjnych. Efekty żywienia pozajelitowego a następnie dojelitowego – powrót masy ciała do 70 kg (średnia waga ciała pacjenta) oraz normalizacja parametrów biochemicznych.

wyniki badań	rozpoczęcie leczenia żywieniowego 3.03.2008	zakończenie leczenia żywieniowego 18.03.2008
Hg	9,4 g/dL	9,5 g/dL
RBC / Ht	3,20 mln/ μ L / 27%	3,30 mln/ μ L
WBC	16 tys/uL	8,8 tys/ μ L
PLT	380 tys/uL	291 tys/ μ L
Na ⁺	137 mmol/L	139 mmol /L
K ⁺	4,09 mmol/l	3,45 mmol /L
Białko całkowite	4,8 g/dL; N 6,6-8,7 g/dL	5,8-7,4 g/dL
albuminy	2 g/dL; N 3,4-4,8 g/dL	3 g /dL
Fe /TIBC	9/94; N 53-167 μ /dL	22 μ g/dL
AspAT / AlAT	36/22 U/L	37 / 25 U/L
OB/CRP	66 / CRP z dnia 13.03 -240 mg/dL	- / 71,92 mg/dL
kreatynina/mocznik	0,54 mg/dL 37 mg/dL	0,67 mg/dL / 11 mg/dL
waga	63 kg	

nevit, a potem witamina B1+ witamina B6, 5% glukoza 1000 ml (200 kcal) 0,9% NaCl, PWE do zbilansowania płynowego. Żywienie dożylnie zakończono po 15 dobach (w 8 dobie po relaparotomii), usunięto cewnik centralny z pobraniem posiewów z końcówki cewnika i krwi (przez cewnik + posiew z obwodu) –posiewy jałowe. Żywienie dojelitowe: a od 3 doby po relaparotomii otrzymywał płyny doustnie, w 5dobie dieta lekkostrawna, uzupełniana Peptisorbem 1000ml (tabela I – wynik żywienia pozajelitowego). Antybiotykoterapia: pacjent otrzymał empirycznie: metronidazol 3 x 500 mg oraz Zinacef 2 x 1,5 g Abactal 2 x 400 mg i.v.; celowanie: Klindamycin 300 mg co 8 h, Amfoterycyna B 50 mg/2 x dz i.v., Bi-septol 2 x 960 mg i.v.

Oprócz tego pacjent otrzymywał Polstygminę i.v. po relaparotomii (4 amp/dobę we wlewie ciągłym), leki przeciwbólowe, profilaktykę przeciwzakrzepową heparyną drobnocząsteczkową (HDCz), probiotyki (Trilac). Ponadto prowadzono rehabilitację przyłóżkową, oddechową, wczesne uruchamianie, pielęgnację skóry.

Wyniki

Wypisany w 12 dobie po relaparotomii, w 30 dobie pobytu, w stanie ogólnym dobrym, z masą ciała większą o 5 kg niż masa ciała wyjściowa, bez objawów stenozy oraz bez objawów infekcji.

Chory pozostaje pod opieką poradni, w kontrolnej gastroscopii po dwóch miesiącach od zabiegu stwierdzono udrożnienie przejścia przez odźwiernik, bez nie-

prawidłowości w obrazie USG. Po roku od hospitalizacji pacjent bez dolegliwości, aktywny zawodowo, wzrost masy ciała.

Omówienie

Trudności diagnostyczne w trakcie hospitalizacji spowodowała nierozpoznana wcześniej perforacja wrzodu żołądka i ograniczenie procesu zapalnego w otrzewnej do powstania ropnia.

Choroba wrzodowa w wywiadzie, objawy stenozy oraz brak ewidentnych objawów procesu zapalnego w jamie brzusznej zadecydowały o kwalifikacji pacjenta do antrektomii. Tymczasem stenozą nie była wynikiem przewlekłego procesu zapalnego, a wynikiem ucisku z zewnątrz przez ropień, powstały w wyniku innego powikłania choroby wrzodowej – perforacji. Ropnie wewnątrzbrzuszne są w większości przypadków powikłaniem interwencji chirurgicznej (77%), a rzadko pierwotnym procesem (4-21%) spowodowanym np. perforacją wrzodu żołądka [4]. Interesujące jest wyhodowanie z jamy brzusznej, obok bakterii, *Candidia crusei* naturalnie odporne na flukonazol. Zasiedlenie przewodu pokarmowego przez grzyby spowodowane jest prawdopodobnie przez leki obniżające pH, stosowanie antybiotyków w leczeniu choroby wrzodowej żołądka, często jako leków pierwszego rzutu, cytostatyków, sterydów (również wziewnych) oraz dietą z dużą ilością cukrów prostych. Zakażenie grzybicze to coraz częściej spotykany, ale niedoceniany problem kliniczny [1]. Grzyby *Candida* należą do organizmów powszechnie występujących w

Tabela I
Flora bakteryjna uzyskiwana z kolejnych posiewów mikrobiologicznych.

rodzaj patogenu	Strep. Anginosus 28.02.08	Candidia crusei 28.02.08	Bacterioides stercoris 28.02.08	Enterobacter cloacae 11.03.2008	Candidia glabrata 11.03.2008	posiew z rany 18.02.2008r	
						Enterobacter cloacae	Enterococcus faecalis HLAR
amfoterycyna B		w			w		
amoksycykina/ kw.klawulanowy			w				
amikacyna				w		w	
ampicylina	w						w
ciprofloksacyna				o		o	
cefotaksym				w		o	
ceftazydym				w		o	
erytromycyna	w						
flucytozyna		św			w		
flukonazol		o			o		
gentamycyn				w		w	
itakonazol		św			św		
ketokonazol		św			św		
klindamycyna	w		w				
metronidazol			o				
mikonazol		św			św		
netilmycyna				w		w	
trimetoprim/ sulfametoksazol				w		w	
penicylina	w		w				w
piperacylina			w				
piperacylina/ tazobactam			w				
tikarcylina/ kw.klawulan			w				

przewodzie pokarmowym u zdrowych ludzi, ale miejsce ich naturalnego bytowania to jelito grube. W badaniach [2] *Candida* zostały wyodrębnione z jamy ustnej u ok. 30% zdrowych osób poddanych badaniu, u ponad 50% z jelita cienkiego i w 65% przypadków próbek kału. Dla niektórych grzybów kwaśne środowisko nie stanowi przeszkody w bytowaniu i rozmnażaniu. Problemem w leczeniu była naturalna oporność szczepu na flukonazol i konieczność leczenia amfoterycyną B. Znamienna jest wymiana flory bakteryjnej w kontrolnych posiewach (tabela II). Dodatkowo przebieg powikłany powstaniem przetoki – prawdopodobnie nacieczona zapalnie ściana żołądka po zdrenowaniu ropnia, uległa wtórnej perforacji, ponieważ dren prowadził typową treść żołądkową. Podjęto typowe dla leczenia przetok postępowanie: dieta ścisła, odbarczenie przewodu pokarmowego – utrzymano sondę żołądko-

wą, zmniejszenie wydzielania żołądkowego (Controloc 2 x 40 mg i.v.), wyrównywanie zaburzeń wodno-elektrolitowych, leczenie żywieniowe, antybiotykoterapia o szerokim spektrum, potem celowana, rehabilitacja oddechowa, ruchowa, pielęgnacja skóry wokół drenu (przetoki), profilaktyka przeciwzakrzepowa, kontrola mikrobiologiczna.

Wnioski końcowe

Mimo zaawansowania zachowawczego leczenia choroby wrzodowej chirurdzy ciągle stają wobec leczenia powikłań. Chęć leczenia zachowawczego – używanie na szeroką skalę blokerów pompy protonowej (PPI) i antybiotyków może maskować objawy tak ciężkich powikłań choroby wrzodowej, jak perforacja wrzodu, prowadząc do kolejnych zaburzeń ropnia grzybiczego. Przetoki przewodu pokarmowego jako skutek leczenia chi-

rurgicznego stanowiły i stanowią w dalszym ciągu problem w chirurgii ogólnej, zarówno kliniczny jak i finansowy. Bronią w ręku chirurga jest możliwość całkowitego żywienia dożylnego i zaciągnięcie „długu czasowego” potrzebnego na wyrównanie stanu ogólnego, uzupełnienie niedoborów, leczenie infekcji. Wprowadzenie żywienia pozajelitowego i nowoczesnej antybiotykoterapii w połączeniu z prawidłową pielęgnacją chorego daje możliwość uratowania chorych z tak poważnymi powikłaniami.

Piśmiennictwo

1. Janus A. Nie daj się zjeść grzybom *Candida*. wyd. Biosłone Sieradz 2007.
2. Karoń J. Kandidiaza przewodu pokarmowego. Now Lek 1999; 68: 924 - 936.
3. Sobotka L. Podstawy żywienia klinicznego PZWL Warszawa 2007, 1-494.
4. Ciesielski LJ, Studniarek M. Ropnie wewnątrzbrzusne a-medica press Bielsko-Biała 1998, 1-229.